

Utlåtande om förslaget att grunda ett bolag med specialuppgifter för sysselsättning av partiellt arbetsföra

VN/15285/2021

Inlämnat via e-tjänsten utlåtande.fi 16.8.2021

2 §. X Ab:s uppgifter och verksamhetsområde

I paragrafens 4 mom. föreskrivs det att bolaget ska bedriva en resultatrik verksamhet, men att dess primära syfte inte är att vara vinstdrivande. Verksamheten ska enligt förslaget bedrivas så att den inte snedvrider konkurrensen. I momentet föreskrivs också att de tjänster som bolaget producerar ska prissättas enligt marknadsvillkor.

Utvecklingen av Samhall i Sverige har påverkats av regeringens ökade vinstkrav på bolaget. Det har lett till att personer med mer omfattande funktionsnedsättningar som befinner sig längst ifrån arbetsmarknaden har minskat som kunder inom Samhall som framkommer ur Statskontorets rapport ”En analys av processen och förutsättningarna för anställningar hos Samhall Ab” (2017) s.75. FDUV poängterar därför att vinstkrav på X Ab:s verksamhet inte ska införas. En resultatrik verksamhet bör i stället för vinstkrav mätas genom kvalitetsmätare av individers delaktighet i arbetslivet och antalet personer som övergå till anställning på den öppna arbetsmarknaden. Det behöver även finnas tydliga evidensbaserade modeller för att stöda personer med funktionsnedsättning i arbete. Ett vinstresultat är ett bra mål men ett nollresultat borde vara tillräckligt. FDUV föreslår att metoden Supported Employment och liknande stöd i arbetet kunde vara en bra utgångspunkt i bolaget. Till exempel värderingarna inom Supported Employment överensstämmer med FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Enligt paragrafens 2 mom. föreskrivs om bolagets serviceverksamhet. FDUV påpekar att det är viktigt att bolagets serviceverksamhet bedrivs inom flera olika branscher för att möjliggöra individuella lösningar och undvika att enstaka branscher blir för dominerande inom kunduppdragen. Genom varierande kunduppdrag främjas sysselsättningen av personer med olika funktionsnedsättningar. FDUV understryker att samverkan med kommunerna utöver den privata marknaden är viktig för att skapa arbetstillfällen inom kommunens egen serviceproduktion som t.ex. assisterande uppgifter inom vård och underhåll.

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

I paragrafens 2 mom. föreskrivs även om bolagets produktionsverksamhet. FDUV anser att bolaget X Ab:s möjligheter till egen produktionsverksamhet kunde gynna personer med intellektuell funktionsnedsättning. Kunduppdrag i kundens lokaler inom servicesektorn kan ställa höga krav på arbetstagaren och därför kunde X Ab:s egen produktion utgöra ett viktigt komplement till arbetsuppgifterna.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs det att bolaget tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (SGEI) som avses i EU:s regler om statligt stöd och att lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) tillämpas på bolaget.

FDUV understöder förslaget att vid upphandling av tjänster/varor för X Ab ska sociala kriterier beaktas som stöder partiellt arbetsföra personers anställning.

3 §. Inriktning av bolagets verksamhet

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om vilka som utgör den målgrupp som bolaget ska sysselsätta.

FDUV betonar vikten av att särskilt personer med intellektuell funktionsnedsättning med sjukpension eller rehabiliteringsstöd ingår i målgruppen. Vi vill även poängtera att personer inom utlokaliserat arbete (avotyö) också ska omfattas av bolagets målgrupp. Denna kundgrupp ska även erbjudas möjlighet till deltidsanställning inom X Ab för att kunna kombinera inkomster med sjukpension. Enligt nuvarande praxis är personer med intellektuell funktionsnedsättning som önskar och kan utföra produktivt arbete tvungna anpassa sitt arbete till pensionens inkomstgräns fastän de skulle ha en verklig förmåga att arbeta heltid. FDUV understryker att en lineär-pensionsmodell kunde gynna personer med intellektuell funktionsnedsättning till arbete enligt förmåga. Dessutom skulle pensionsmodellen möjliggöra flexibla lösningar kring hur mycket arbete målgruppen kan utföra inom X Ab.

FDUV tillsammans med Kehtiyksamamisten tukiliitto och Kehitysvammaliitto understöder riksdagens justitieombudsmans förslag om att ordet ”lyte” ska strykas eftersom begreppet är ålderdomligt och diskriminerande. FDUV föreslår att man i stället för lyte använder ordet funktionshinder, formuleringen kunde vara funktionshinder till följd av funktionsnedsättning eller sjukdom.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det att arbets- och näringsbyrån från den grupp personer som uppfyller målgruppskriterierna väljer de som föreslås bli anställda av bolaget. Bolaget ska endast kunna rekrytera sådana personer som har blivit föreslagna när de sysselsätter partiellt arbetsföra.

Vi ser att det behöver finnas tydliga riktlinjer för hur TE-byråerna anvisar personer med funktionsnedsättning till X Ab. FDUV vill påpeka att majoriteten av personer med intellektuell funktionsnedsättning inte i nuläget använder TE-byråns tjänster eller är

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

inskrivna som kunder. Detta innebär att TE-byråerna inte har erfarenhet av att bemöta personer med intellektuell funktionsnedsättning eller av att ta ställning till deras arbetsförmåga i förhållande till olika sorters arbetsuppgifter och arbetsmiljöer. TE-byråernas kunskapsbrist och resurser behöver åtgärdas för att anvisning av personer med intellektuell funktionsnedsättning till bolaget ska fungera. Vi vill vidare lyfta fram vikten av att TE-byråerna har tillgänglig information på lättspråk även på svenska, både på webben och på serviceställena. Dessutom behöver det finnas annat material som stöder kundens förståelse av anvisningsprocessen. Samtidigt är det av yttersta vikt särskilt för personer med intellektuell funktionsnedsättning att de med så låg tröskel som möjligt kan sköta sina ärenden med TE-byrån. Det här betyder i praktiken en personlig kontakt och rådgivning. Därtill är det viktigt att ärenden kan skötas fysiskt vid servicestället.

Enligt motiveringarna ska bolaget X Ab föra en kontinuerlig dialog med TE-byråerna. FDUV påpekar att dialog är viktigt men att X Ab bolagets inflytande över rekryteringarna kan leda till att personer med större behov av stöd bortprioriteras från bolagets kunduppdrag på grund av personalens kunskapsbrist. Målgruppskriterierna bör vara tydliga för att anvisningarna ska kunna ske likvärdigt. FDUV vill även betona vikten av att TE-byråernas tjänstemän och den handledande personalen på bolaget får tillräcklig utbildning i hur de kan stöda målgruppen.

Vad skulle vara ett lämpligt namn för det bolag med specialuppgifter som ska grundas?

FDUV anser att bolagets namn bör vara brukbart både på svenska och finska.

Finns det andra iakttagelser och kommentarer om utkastet till regeringsproposition?

I lagförslaget framgår (s.80) det att X Ab inte ska upprätthålla en skild tränings- och inlärningsverksamhet utan vid behov erbjuda utbildning och kompetensutvecklande innehåll antingen själv eller som köptjänst. Detta bör förtydligas eftersom personer med intellektuell funktionsnedsättning kan behöva kontinuerligt och individuellt stöd i form av arbetsträning på arbetsplatsen. I vilken omfattning har X Ab resurser för att erbjuda individuellt stöd och träning för en arbetstagare i kunduppdrag?

Det bör även påpekas att personer med svenska som modersmål bör ha rätt att få handledning och stöd på sitt eget modersmål för att klara av kunduppdrag. Arbetsuppdragen kan ske i miljöer var det inte alltid är möjligt att enbart prata svenska, men FDUV vill understryka att introduktion i arbetsuppgifter och personlig handledning bör ges på svenska. Det är viktigt att X Ab säkerställer arbets säkerhet inom kunduppdragen genom att erbjuda handledning och information på svenska.

För att trygga bolagets tvåspråkighet är det viktigt att bolagets verksamhet redan i pilotskedet genomförs i tvåspråkiga områden.

Det bör även tydliggöras att personer som är i behov av färdtjänst bör ha likvärdiga möjligheter att ta sig till och från arbetsplatserna som bolaget erbjuder. Det bör alltså vara möjligt att använda sig av färdtjänster eller övriga stödtjänster även som arbetstagare inom bolaget.

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi